

Övertorneå kommun

inga-lill.gunillasson-seva@overtornea.se

Beslut för grundskola och fritidshem

efter tillsyn av Svanstein Centralskola
i Övertorneå kommun

Tillsyn i Svanstein Centralskola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Övertorneå kommun under våren 2013.

Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Svanstein Centralskola besöktes av Skolinspektionen den 19 mars 2013.

Fakta om skolan

Svanstein centralskola är belägen tre och en halv mil norr om Övertorneå, nära finska gränsen. Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass, grundskola årskurserna 1–9 samt fritidshem. Läsåret 2012/13 har skolan 69 elever i grundskolan, 11 elever i förskoleklassen och 7 elever i fritidshemmet. Eleverna är i huvudsak organiserade i åldersheterogena klasser. Personalen är organiserad i ett arbetslag där arbetet präglas av ett nära arbete kring elever och pedagogiska frågor i ett F-9 perspektiv. Rektor tillträdde sin tjänst september 2012.

Kunskapsresultat

Enligt rektorns bedömning når eleverna bra resultat i de flesta ämnena. Resultaten förklaras med att skolan har goda relationer mellan personal och elever och att det är bra arbetsro.

Skolans redovisning av resultaten i de nationella ämnesproven i årskurserna 3 och 6 visar att några elever inte nått kravnivån för godkänt. Pojkarnas resultat i svenska är något lägre i jämförelse med flickornas i årskurs 3. I årskurs 6 ligger pojkarnas resultat lägre än flickornas i svenska och engelska. I nationella provet i matematik nådde dock alla pojkar kravnivån för godkänt. Nationella ämnesproven i årskurs 9 visar att resultaten i de olika ämnesproven varierar mellan 80–100 procent. Pojkarna nådde kravnivån för godkänt i samtliga ämnesprov, medan flickorna har ett något lägre resultat i engelska och matematik.

Måluppfyllelsen i årskurs 3 för läsår 2012/13 visar att samtliga elever nått kunskapskraven i matematik och i de natur- och samhällsorienterande ämnena. Alla elever nådde inte kunskapskraven i svenska. Sett över en treårsperiod har kunskapsresultaten i svenska sjunkit något medan resultaten i matematik ökat.

Samma läsår nådde samtliga elever i årskurs 6 kunskapskraven i alla ämnen förutom i engelska, matematik och svenska. Sett över en treårsperiod är det enbart i dessa ämnen som eleverna inte nått målen. En liknande resultatbild framträder för årskurs 9. Läsår 2012/13 nådde alla elever kunskapskraven i alla ämnen med undantag för engelska och matematik. Även i årskurs 9 är måluppfyllelsen hög över tid. Enligt officiell statistik är det genomsnittliga meritvärdet för läsår 2012/13 högre i jämförelse med riket (223,9 i jämförelse med 211,4).

Helhetsbedömning

Tillsynen visar att eleverna vid Svanstein centralskola når goda kunskapsresultat i årskurserna 3, 6 och 9. Enligt skolans dokumentation har resultaten varit stabila sett över en treårsperiod. Alla elever har nått kunskapskraven i alla ämnen förutom i svenska, matematik och engelska. Av officiell statistik framkommer att det genomsnittliga meritvärdet i årskurs 9 läsåret 2011/12 ligger på 223,9 vilket är högre jämfört med rikets 211,4. Enligt rektorn har flickorna något bättre kunskapsresultat i jämförelse med pojkarna och att arbete pågår för att höja resultaten för pojkarna.

Resultaten i de nationella ämnesproven samma läsår visar att alla elever inte når kravnivån för godkänt. Skolans dokumentation visar att resultaten varierar mellan flickor och pojkar. Flickorna når i högre utsträckning kravnivån för godkänt i årskurserna 3 och 6 i de olika ämnesproven medan pojkarna sammantaget når högre resultat jämfört med flickorna i årskurs 9.

Av tillsynen framgår att skolans systematiska kvalitetsarbete behöver förbättras. I skolans dokumenterade kvalitetsarbete saknas en redovisning av måluppfyllelsen i förskoleklassen och fritidsverksamheten. Därtill saknas dokumenterade analyser av skolans kunskapsresultat i årskurserna 3, 6 och 9, samt en uppföljning och utvärdering av arbetet med särskilt stöd på skolövergripande nivå. Sammantaget saknar skolan viktiga underlag i arbetet mot ökad måluppfyllelse.

Som ett led i kvalitetsarbetet är det också viktigt att rektor säkerställer att skriftliga omdömen omfattar alla ämnen som eleverna ges undervisning i samt att bedömningen av elevernas kunskapsutveckling relateras till kunskapskraven. När det gäller arbetet med särskilt stöd sker ett utvecklingsarbete på skolan. Åtgärdsprogrammen behöver dock förbättras för att motsvara skollagens krav.

En förutsättning för att rektor ska kunna följa upp de olika verksamheterna är att arbetet sker utifrån de nationella målen. Tillsynen visar att fritidsverksamheten erbjuder elever aktiviteter efter skoltid men att det saknas en planering av verksamheten som utgår från de mål och riktlinjer som styr fritidshemmen. Det framkommer att fritidsverksamheten i nuläget främst handlar om omsorg. Fritidshemmets pedagogiska uppdrag kommer därmed i skymundan. Det framgår också att samarbetet mellan fritidshemmet och skolans övriga verksamheter behöver utvecklas i syfte att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande. I det fortsatta arbetet är det viktigt att rektorn tar ett tydligt ledningsansvar för att säkerställa fritidshemmets kvalitet. Att skapa förutsättningar för erfarenhetsutbyte med personal från andra fritidshem i kommunen kan vara en del i detta arbete.

Av tillsynen framgår inget annat än att Svanstein centralskola bedriver ett medvetet värdegrundsarbete där förebyggande och åtgärdande insatser omfattas i det dagliga arbetet. Intervjuer och dokumentation visar att eleverna i hög utsträckning trivs och känner sig trygga på skolan. Trygghet och trivsel följs kontinuerligt upp via enkäter, klassråd och husmöten.

Avslutningsvis bedömer Skolinspektionen att verksamheten på Svanstein centralskola i huvudsak ger eleverna goda förutsättningar att nå målen för utbildningen. Undervisningen bedrivs av en engagerad och i hög grad utbildad personal. Vid skolan sker olika satsningar för att utveckla verksamhetens kvalitet, däribland en matematiksatsning som kommunen håller. Av tillsynen framgår att rektorn särskilt driver frågor inom läroplansarbetet. Viktiga frågor rör exempelvis betyg och bedömning, att tydliggöra mål och krav för eleverna och att ompröva arbetssätt och metoder i undervisningen i syfte att stimulera och utmana elevernas lärande.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Övertorneå kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 15 augusti 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Övertorneå kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Utbildningen i fritidshemmet ska utgå från bestämmelserna i skollagen och målen i läroplanen.
- Rektor måste utveckla samverkansformer mellan fritidshem och grundskola och fritidshem och förskoleklass för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande.

Motivering

Utbildningen i fritidshemmet

Av skollagen framgår att fritidshemmet ska komplettera utbildningen i förskoleklassen och grundskolan. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda eleverna en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Vidare ska det för fritidshemmet gälla en läroplan som utgår från bestämmelserna i denna lag. Läroplanen ska ange utbildningens värdegrund och uppdrag. Den ska också

ange mål och riktlinjer för utbildningen. Enligt läroplanen gäller den samlade läroplanens andra del i tillämpliga delar för fritidshemmet.

Av intervjuer med rektor och personal framgår att elever trivs på fritidshemmet, att eleverna erbjuds vissa aktiviteter men att det främst handlar om fri lek. Vidare framgår att det inte finns en dokumenterad planering för verksamheten som tar sin utgångspunkt i styrdokumentet. Enligt intervjuad personal handlar fritidsverksamheten mer om omsorg än att vara en pedagogisk verksamhet med ett tydligt uppdrag. Fritidshemmet har få elever i sin verksamhet. De flesta eleverna slutar på fritidshemmet efter årskurs 3. Vid tillsynen framkommer dock ingen analys och strategi för hur verksamheten också kan planeras utifrån äldre elevers intressen och behov.

Det är Skolinspektionens bedömning att fritidshemmet mer systematiskt inriktas på målen i läroplanen och skollagens bestämmelser.

Samverkan

Enligt läroplanen ska samarbetsformer mellan förskoleklass, skola och fritidshem utvecklas för att berika varje elevs mångsidiga utveckling och lärande. Samarbetet ska utgå från de nationella mål och riktlinjer som gäller för respektive verksamhet. Av skollagen framgår att fritidshemmet bland annat kompletterar utbildningen i förskoleklassen och grundskolan och att utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov.

Av intervju med rektor och personal framgår att det inte finns en genomtänkt samverkan mellan fritidshemmet och förskoleklassen och fritidshemmet och grundskolan som syftar till att fritidshemmet ska kunna fullgöra sitt uppdrag att komplettera dessa verksamheter innehållsmässigt. Enligt rektor finns en samverkan mellan olika verksamheter då personal som arbetar i fritidshemmet också har tjänster i förskoleklass och grundskola. Enligt personalen förekommer dock ingen egentlig samverkan med övriga verksamheter, utan fritidshemmet sköter sitt. Tillsynen visar också att det saknas rutiner för samverkan runt de elever som har sin skolgång i Svanstein men som finns i fritidsverksamheten i Pello.

Skolinspektionens bedömning är att samarbetsformerna mellan fritidshemmet och förskoleklass samt fritidshemmet och grundskola måste utvecklas. Skolinspektionen vill i sammanhanget framhålla vikten av att rektor skapar förutsättningar, exempelvis planeringstid och forum, som säkerställer och främjar en sådan samverkan. Det är viktigt att de olika verksamheterna strävar efter en gemensam syn på elevens utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv, samt att verksamheternas olika uppdrag tas tillvara i samarbetet.

Författning

1 kap.11 § och 4 kap. 5 § skollagen.

Lgr 11 1, Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden.

14 kap. 2 § Skollagen.

Lgr 11, avsnitt 2.5, Övergång och samverkan.

Särskilt stöd

Bedömning

Övertorneå kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Rektorn ska se till att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur de ska följas upp och utvärderas.
- Vid beslut om åtgärdsprogram ska upprättas eller inte ska besvärshänvisning lämnas.

Motivering

Av skollagen framgår att det ska anmälas till rektor i de fall då det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller har andra svårigheter. Rektor har ansvar för att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds och samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev behöver särskilt stöd ska elevens ges sådant och ett åtgärdsprogram ska utarbetas. Rektor fattar beslut om åtgärdsprogram. Av åtgärdsprogrammen ska framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur de ska följas upp och utvärderas. Vid beslut om åtgärdsprogram ska upprättas eller inte ska en besvärshänvisning lämnas.

Vid Svanstein centralskola finns en arbetsgång i arbetet med särskilt stöd. När en lärare upptäcker att en elev riskerar att inte nå målen eller har andra svårigheter informeras rektor. Lärare gör en pedagogisk kartläggning med stöd av specialpedagog. Därefter sker samråd med elevhälsan där rektor och olika kompetenser ingår i syfte att göra en fördjupad analys. Åtgärdsprogram upprättas.

Det är rektor som tar beslut om åtgärdsprogrammet. Enligt rektor behöver kvaliteten i åtgärdsprogrammen förbättras. I nuläget är de inte tillräckligt tydliga.

Skolan har inför tillsynen redovisat exempel på åtgärdsprogram. Erhållen dokumentation uppfyller dock inte skollagens krav. Det saknas en tydlig beskrivning av elevens behov samt konkreta mål och stödåtgärder som utformats utifrån de behov eleven har. Det framgår vem som är ansvarig för insatserna och tid för uppföljning. Det framkommer dock inte hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Vidare saknar åtgärdsprogrammet en besvärshänvisning.

Skolinspektionen bedömer att åtgärdsprogrammen behöver förbättras för att motsvara skollagens krav.

Författning

3 kap. 9 § samt 28 kap. 16 § skollagen.

Bedömning och betygssättning**Bedömning**

Övertorneå kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Bedömning och betygssättning.

- Skriftliga omdömen ska ges i respektive ämne inom de natur- och samhällsorienterande ämnena från årskurs 4 och i ämnet modersmålsundervisning.
- Elevens kunskapsutveckling ska bedömas i förhållande till kunskapskraven.

Motivering

Enligt skollagen ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan (IUP) vid utvecklingssamtalet ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen eleven får undervisning i och sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt.

Svanstein centralskola upprättar individuella utvecklingsplaner för samtliga elever i samband med utvecklingssamtalet. De planer Skolinspektionen tagit del av har varierad kvalitet. I flertalet skriftliga omdömen beskrivs elevernas förmågor och vad eleverna behöver arbeta vidare med för att nå längre i sitt lärande. I vissa ämnen finns dock inte tydliga beskrivningar av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till kraven; det framgår inte konkret vilka kunskaper och förmågor som eleven uppnått. Vidare ges sammanslagna omdömen i de natur- och samhällsorienterande ämnena i årskurserna 4 och 5. Det framgår dock inte alltid hur eleverna ligger till i förhållande till kraven i de enskilda ämnena.

Skolinspektionen vill klargöra att även om eleverna har ämnesövergripande undervisning i natur- och samhällsorienterande ämnen ska skriftliga omdömen om kunskapsutvecklingen ges i varje ämne som eleven får undervisning i. Detta är ett krav från årskurs 4. Av intervju med rektor framgår också att skriftliga omdömen inte ges i ämnet modersmålsundervisning.

Skolinspektionens bedömning är att de skriftliga individuella utvecklingsplanerna behöver utvecklas för att motsvara skollagens krav. Rektorn beslutar om utformningen av den skriftliga informationen som ges i utvecklingsplanen.

Författning

10 kap. 13 § skollagen.

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Övertorneå kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn måste se till att personalen vid fritidshemmet får kontinuerlig pedagogisk ledning i syfte att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen.
- Rektor måste på skolenhetsnivå genomföra en dokumenterad analys av kunskapsresultaten i årskurs 9 och i årskurserna 3 och 6 där det finns kunskapskrav.
- Rektor måste genomföra en dokumenterad uppföljning och utvärdering av måluppfyllelsen i fritidshemmet och förskoleklassen.
- Rektor måste följa upp och utvärdera arbetet med särskilt stöd på skolenhetsnivå.

Motivering

Pedagogisk ledning

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.

Som tidigare nämnt handlar verksamheten i fritidshemmet vid Svanstein centralskola mer om omsorg än pedagogisk verksamhet. Tillsynen visar också att rektor i nuläget inte följer upp och aktivt jobbar för att fritidshemmets arbete styr mot nationella mål. Sammantaget framgår det att fritidsverksamheten har en undanskymd roll i det systematiska kvalitetsarbetet på skolan.

Skolinspektionen bedömer att rektorn behöver ta ett tydligare ledningsansvar för att utveckla fritidshemmets kvalitet. I det arbetet ingår att säkerställa att personalen arbetar efter de mål och riktlinjer som styr fritidshemmet, samt kontinuerligt följa upp att verksamheten inriktas mot de nationella målen och att personalen ges pedagogisk ledning i det fortsatta arbetet.

Systematiskt kvalitetsarbete

Enligt skollagen ska rektorn ansvara för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Rektor ansvarar också för att kvalitetsarbetet dokumenteras.

Av dokumentation och intervju med rektor framgår att rektor kontinuerligt följer elevernas kunskapsutveckling. Vidare framgår att kunskapsresultaten

diskuteras mellan rektor och personal. I skolans dokumenterade kvalitetsarbete sammanställs kunskapsresultaten i årskurserna 3, 6 och 9. Även resultatet av de nationella proven sammanställs. Det saknas dock dokumenterade analyser av kunskapsresultaten i ovan nämnda årskurser i de ämnen där kunskapskrav finns. Det saknas också en redovisning av måluppfyllelsen för förskoleklassen och fritidshemmet. Dokumentationen av skolans kvalitetsarbete över tid har enligt rektor varit svag. Av intervju med rektor framgår vidare att särskilda stödinsatser följs upp och utvärderas på individnivå men det genomförs inte en uppföljning och utvärdering av arbetet med särskilt stöd på skolenhetsnivå. I det arbetet är det angeläget att följa upp varje steg i arbetsgången kring elever i behov av särskilt stöd. Sammantaget saknar skolan viktiga underlag i sitt kvalitetsarbete för att kunna vidta relevanta åtgärder i syfte att öka måluppfyllelsen.

Det är Skolinspektionens bedömning att rektor i större uträkning behöver följa upp, utvärdera och dokumentera skolans verksamhet som underlag för förbättringsinsatser.

Författning

4 kap. 4-6 §§ skollagen.

Lgr 11 2.8 Övergripande mål och riktlinjer, Rektorns ansvar.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit undervisningsråden Jonas Hedström och Stefan Persson.

På Skolinspektionens vägnar

Joakim Blomberg
Enhetschef

Anna Davis
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i beslutet.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med

anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).